

Eski Harput evlerinde kış mevsiminde kullanılan adeta soba görevi yapan özel olarak düzenlenmiş kürsü etrafında ısınmak, sohbet etmek, öğrenmek ve eğlenmek amacıyla bir araya gelmesine kürsübaşı denilir.

Kürsü 50-60 cm yüksekliğinde en küçüğünün bir yanı 60 cm den başlamak üzere 1,5 metreye kadar genişleyen dört ayaklı ve dört köşeli tahtadan yapılmış kare bir masa şeklindedir. Bazılarının ise altı da üstü de kapalı, yalnız alt döşemenin ortasında 30-60 cm çapında dairemsi oyulmuş boş bir yer vardır ki buraya mangal koyulur. Kürsülerin büyüklük ve küçüklüğüne göre hususi surette saman ve yapışkan bir çamurdan yaptırılmış olan bu mangallar kürsü ayaklarının tam ortasına konular, etrafında ise abdest sularının ısınması için bakır ibrikler bulunurdu. Açık havada ve ekseriyetle yemek ocaklarında yakılan ağaç kömürü, ateşi carıtlarla (ateş küreği) bu mangallara konular ve dayanmak içinde üzeri külle kapatılırdı. Bu ateş soğuşun şiddetine göre 10-12 saat kadar kürsüyü ve kürsübaşlarını hamam gibi ısıtır ve sıcak tutardı.

Kürsülerin üzerine iç yüzü kırmızı renk düz ve dış tarafı ise aynı yerli bezden (çiçekli bez) hususi surette yaptırılmış büyük yorganlar örtülür. Kürsünün iki tarafı sedir diğer iki tarafı da büyük minderler konularak bu seviyeye çıkarılır. Bunların üzerine tekrar yumuşak döşek veya makatlar konular ve üzerine tertemiz örtüler çekilir.

Duvarlara gelen taraflarada sırayla yastıklar dayanır. Yumuşak minderlerin üzerine oturulur ve yastıklara dayanılır. Ayaklar, bacak ve kollar bu yorgan altına sokular, kürsü yorganı göğüslere kadar çekilir. İşte bu surette kürsünün dört bir tarafında oturanlar vücutlarını ısıtır ve soğuktan muhafaza edilmiş olurlardı. (Sunguroğlu Cilt-4 Sh.256)

Bazı köylerde ise dört tarafı kerpiçle çevrilmiş ve yumurta ile sıvanmış ortası boş kürsüler yapılmıştır. Bu kürsünün ortasına içi köz dolu mangal bırakılır ve üzeri kapatılırdı. Kürsünün etrafında minderler bulunurdu.

Kürsünün kendisinden ziyade Kürsübaşı diye bilinen ve bu isimle alınan toplantılar müzikli eğlenceler, halk hikayeleri anlatımları gibi kültür hayatımızda önemli yeri olan konuların işlenmesi ve günümüze kadar gelmesi önemlidir. Kürsübaşları geleneksel kültürel unsurlarımızın günümüze ulaşmasında önemli bir fonksiyonu olmuştur.

Uzun kış gecelerinde Harput'luların hemen tek eğlencesi olan Kürsübaşlarında, yaş guruplarına göre toplantılar olurdu. Kürsübaşlarında önceden karar verilmesi suretiyle sırayla her gece bir evde toplanılırdı. Her mahallede akran olan ve ruhen uyuşan insanlar bir topluluk oluştururlardı. Bunlara "**kol**" denirdi. Bu kollar o topluluğun liderinin ismiyle anılırdı. Bu kollar içerisinde iyi yemek yapanlar mutlaka bulunurdu.

Toplanılmasına karar verilen eve tedarik edilen malzemeler önceden gönderilirdi. Evdeki kadın ve çocuklar akşam erkenden başka bir komşuya gider; ev misafirlere bırakılırdı. Yarı gecelere kadar sürecektir olan eğlenceler, anlatılacak fıkralar, yapılacak şakalar hep planlanır ve gece mutlu bir şekilde tamamlanırdı. Halk oyunları şarkı ve türküler, maya ve hoyratlar, güzel yiyecekler, çeşit çeşit sohbetler Harput'un soğuk kış gecelerini ısıtır gönüller şenlenirdi. Bir dahaki toplantı ve yiyecekler de bu gecenin sonunda kararlaştırılırdı. Yemekler, meyve ve diğer yatsılıkların kimler tarafından alınacağı hususunda kura çekilirdi.

Kürsübaşları ,gündüzleri bütün ev halkını etrafında toplar geceleride varsa misafirlere tahsis edilirdi. Kürsübaşlarında efsaneler, masallar, bilmeceler söylenir; latifeler şakalar yapılır, yüzük oyunları oynanırdı. Oyun sonunda kaybedene cezalar verilir ağır şakalar yapılırdı.

Kürsübaşı geleneklerinden başka Harput'ta bütün mahallelerde "**oda işletme adeti**" vardı. Zengin konuklarında selamlık daireleri orta hallilerin evlerinde ise selamlık odaları bulunurdu. Akşamla yatsı arasında buralarda toplanılırdı. Bu odaların müdavimleri hep aynı kişilerdi. Bir odanın müdavimini diğer odaya gitmesi hoş karşılanmazdı.

Selamlık odalarında sesleri güzel kimseler tarafından Ahmediye, Muhammediye, Kıssas-ı Enbiya kitapları; Emrah, Nevres külliyyatından parçalar okunurdu. Hikayeler, masallar, savaş anıları anlatılırdı. İlim adamlarının selamlık odaları kalabalık olurdu. Müdavimleri de çoğu hocalar, müderrisler veya mektep medrese görmüş kimselerdi. Bu odalar adeta bir ilim yuvasıydı. Fuzulî, Bakî, Nefî, Nabî, Nedim... gibi şair ve ediplerin eserleri okunur, incelenir, yorumlar yapılırdı. Hatta bu toplantıda ezbere beyitler okunmakla kalınmaz "**Fuzuliden bir**

beyit okuyacaksın ki son harfi "b" olsun
" şeklinde sorulan sorulara cevaplar alınırđı.

İşte böylesine ortamlarda adeta Krsbaşılarında ve odalarda bir yaygın eğitimi yapılır, insanlar bilgi sahibi olurlardı. Harput insanının kadirşinaslığını bilge kişiliğini ve musikisindeki şahsına mnhasırlığını buralarda almak gerekir.

<http://www.elaziz.net/gelenek/kursubasi.htm>